

Продовж. табл. 1

1	2	3
Інший сукупний дохід	2445	42 (без урахування субрахунка 423)
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	p.2400+p.2405+p.2410 +p.2415+p.2445
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	p.2450*0,18
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	p.2450–p.2455
Сукупний дохід	2465	p.2350+p.2355+p.2460

Для більшої наочності інформації на рахунках бухгалтерського обліку пропонується введення наступних аналітичних рахунків:

- до субрахунку 443 «Прибуток, використаний у звітному періоді»:
 - 443.1 «Прибуток, використаний для виплати дивідендів»;
 - 443.2 «Прибуток, використаний для поповнення зареєстрованого капіталу»;
 - 443.3 «Прибуток, використаний для поповнення резервного капіталу»;
- до субрахунку 451 «Вилучені акції»:
 - 451.1 «Акції, вилучені з метою анулювання»;
 - 451.2 «Акції, вилучені з метою перепродажу».

Це допоможе скоротити час на збір інформації, необхідної для заповнення відповідних статей Звіту про власний капітал.

Список літератури

1. Безкоровайна Л.В. Особливості обліку власного капіталу на підприємствах. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Випуск 4. С.950-954
2. Чміль Г. Л. Власний капітал підприємства: методологічні аспекти обліку. URL: file:///C:/Documents%20and%20Settings/user/Мои%20документы/Torg_2014_16_36%20(1).pdf (дата звернення: 19.10.2019)
3. Петренко О.П., Шевченко А.А. Максимізація рівня рентабельності капіталу підприємства за допомогою фінансового левереджа. *Science, research, development: Economy, menegement: monografia pokonferencyjna*. London, 2018. P. 37-40

УДК 657,432:336,27

Петренко О. П.

к. е. н, доцент кафедри економічної теорії і економіки підприємства,
Одеський державний аграрний університет,

Бойко Н. М.

студентка інженерно-економічного факультету,
Одеський державний аграрний університет

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ»

З метою ефективного управління наявною дебіторською заборгованістю необхідно отримувати своєчасну інформацію, яку надає бухгалтерський облік. Установлено, що нині не існує єдиного підходу до визначення сутності дебіторської заборгованості.

Слід відмітити, що поняття дебіторської заборгованості тлумачиться в стандартах бухгалтерського обліку та МСФЗ неоднозначно. Хоча відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», національні стандарти бухгалтерського обліку не повинні суперечити міжнародним.

Так, згідно МСФЗ 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка», дебіторська заборгованість – це фінансовий актив, який є контрактним правом отримувати грошові кошти або цінні папери від іншого підприємства. Також, у п.9 МСФЗ 39 зазначається: «позики та дебіторська заборгованість – це непохідні фінансові активи з фіксованими платежами, які підлягають визначенню та не мають котирування на активному ринку» [1].

П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» визначає дебіторську заборгованість як суму заборгованостей дебіторів підприємству на певну дату [2]. Під таке трактування підлягає як заборгованість дебіторів, яка утримується підприємством до дати погашення, так і заборгованість дебіторів призначена для перепродажу.

Згідно п.4 П(С)БО 13 «Фінансові активи», заборгованість дебіторів, що призначена для перепродажу, придбається або створюється підприємством з метою отримання прибутку або у вигляді відсотків, дивідендів тощо, або ж від короткотермінових змін ціни (суми) такої дебіторської заборгованості. Тому така заборгованість є фінансовим активом призначеним для перепродажу [3].

Визначення, наведене в П(С)БО 10, є ширшим, оскільки охоплює усю заборгованість підприємству, у тому числі й ту, яка по суті є фінансовими інвестиціями.

Також у п.4 П(С)БО 13 «Фінансові активи» надається визначення дебіторській заборгованості, що непризначена для продажу, – «дебіторська заборгованість, що виникає внаслідок надання коштів, продажу інших активів, робіт послуг безпосередньо боржникові та не є фінансовим активом, призначеним для продажу» [3]. Дане тлумачення точніше розкриває сутність поняття «дебіторська заборгованість».

Відповідно до податкового законодавства [4] дебіторська заборгованість – це заборгованість: за якою минув строк позовної давності; яка виявилась непогашеною внаслідок недостатності майна фізичної особи за умови, що дії кредитора, направлені на примусове стягнення майна позичальника, не призвели до повного погашення заборгованості; яка виявилась непогашеною внаслідок недостатності коштів, одержаних від продажу на відкритих аукціонах майна позичальника, переданого у заставу як забезпечення зазначеної заборгованості за умови, що інші юридичні дії кредитора щодо примусового стягнення іншого майна позичальника не призвели до повного покриття заборгованості; заборгованість стягнення якої стало неможливим у зв'язку з дією обставин непереборної сили, стихійного лиха, підтвердженим у порядку, передбаченому законодавством; прострочена дебіторська заборгованість померлих фізичних осіб, а також визнаних у судовому порядку безвісно відсутніми, померлими або недієздатними, а також прострочена дебіторська заборгованість фізичних осіб, засуджених до позбавлення волі.

Публікації вчених, які займалися проблемами визначення сутності поняття «дебіторська заборгованість», свідчать про складність досліджуваної категорії. Різні вчені – як вітчизняні, так і зарубіжні, дещо по-різному трактують поняття дебіторської заборгованості.

Так, Ф. Ф. Бутинець визначає дебіторську заборгованість як елемент оборотного капіталу, одночасно визнаючи її як суму боргів, що належать підприємству від юридичних або фізичних осіб [5, с. 323]. Н. В. Новицька вважає, що дебіторська заборгованість є боргами покупців, на основі яких формується виручка від продажу [6, с. 289]. На погляд Г. Є. Павлової та О. В. Чернецької, дебіторська заборгованість є сумою заборгованості дебіторів (боржників) сільськогосподарських підприємств на певну дату [7, с. 229].

С. Ф. Голов пояснює визначення дебіторської заборгованості як фінансовий актив, що є контрактним правом однієї сторони отримати гроші й узгоджується з відповідним зобов'язанням сплати іншої сторони [8, с. 426]. Як вважає О. П. Гнатенко, до дебіторської заборгованості належать фінансові активи, які є контрактним правом отримувати грошові кошти або цінні папери від іншого підприємства [9, с. 110]. Разом з тим, А. І. Георгієва та Н. В. Колесник дають визначення дебіторської заборгованості як безвідсоткової позики контрагентам [10, с. 161]. Слід додати, що, за ствердженням В.С. Белозерцева, дебіторська заборгованість є грошовим вираженням результату вимушеної або заздалегідь запланованої господарсько-економічної операції кредитного характеру з контрагентами (юридичними або фізичними особами), що мала місце у минулому та борг за неї може бути достовірно визначений, узгоджений з контрагентом та сплачений підприємству у майбутньому, а в поточний момент відображений у балансі підприємства як актив [11, с. 61].

Цікавим є трактування Е. Ф. Югас та М. В. Машика, які вважають дебіторську заборгованість вартісним вираженням боргових зобов'язань на користь підприємству від фізичних, юридичних осіб та інших суб'єктів господарських відносин, що виникли у минулому внаслідок господарсько-економічних стосунків між ними та підприємством, складають активи підприємства на визначену дату в поточний момент часу та обумовлюють необхідність сплати підприємству у майбутньому [12, с. 204].

Н. В. Потриваєва та М. І. Жорняк дебіторською заборгованістю вважають певну суму коштів, яку фізична або юридична особа заборгувала іншому суб'єкту господарювання за передані їм раніше продукцію, товари, виконану роботу чи надані послуги [13, с. 291].

Західні економісти часто застосовують поняття «кредитна політика» та «політика управління дебіторською заборгованістю» як цілісну категорію. Так наприклад, Дж. Ван Хорн взагалі розглядає дебіторську заборгованість як кількісний результат, що виникає у результаті реалізації кредитної політики підприємства [14, с. 225].

Отже, проведений аналіз наукових досліджень надав можливість запропонувати під дебіторською заборгованістю майнові та інші вимоги господарюючого суб'єкта до осіб, які є його боржниками в правовідносинах, що виникають за різних підстав. Таким чином, запропоноване визначення дебіторської заборгованості охоплює всю сутність дебіторської заборгованості та розширює її поняття задля уникнення неправильного або неповного його розуміння.

Список літератури

1. Белозерцев В. Щодо товарного кредиту та дебіторської заборгованості на підприємстві. Економіст. 2010. № 5. С. 58-61.
2. Бланк И.А. Финансовый менеджмент. Київ : Эльга, Ника - Центр, 2004. 656 с.
3. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності « Облік і аудит» вищих навчальних закладів / за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. Житомир: ПП «Рута», 2009. С. 322-476.
4. Георгієва А.І. Особливості дебіторської заборгованості підприємств. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2018. №1(25). С.158 – 161.
5. Гнатенко О.П. Щодо аналізу стану дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємстві. Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси. 2017. №10(1). С.106 – 111.
6. Голов С.Ф., Костюченко В. М., Кравченко І. Ю. Фінансовий облік: підручник. К.: Лібра, 2011. 974 с.
7. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) та їх тлумачення. Київ: ПП «Видавництво «Фенікс», 2004. 1272 с.
8. Новицька Н.В. Теоретичні аспекти понять «дебіторська заборгованість» і «кредиторська заборгованість». Актуальні Проблеми Економіки. 2012. № 2. С. 286-290.
9. Павлова Г.Є., Чернецька О. В. Фінансовий облік активів аграрних підприємств. Донецьк: Юго-Восток, 2012. 393 с.
10. Податковий кодекс України від 07.06.2012 № 4915-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ Міністерства фінансів України від 08.11.99 р. №237 зі змінами й доповненнями. Баланс. 2003. № 3. С. 30 – 34.
12. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти»: Наказ Міністерства фінансів України № 559 від 30.11.01 р. Баланс. 2003. № 3. С. 35 – 37.
13. Потриваєва Н.В. Теоретичні аспекти щодо визначення дебіторської заборгованості на підприємстві. Інноваційна економіка. 2014. №6(55). С.289-292.
14. Югас Е.Ф. Значення дебіторської та кредиторської заборгованостей в умовах ринкових відносин. Науковий вісник Ужгородського національного університету Серія: Економіка. 2017. Вип. 2 (43). С. 201-205.

УДК 657

Проскуріна Н. М.

д. е. н., професор кафедри обліку та оподаткування,
Запорізький національний університет,

Цедик Д. М.

Запорізький національний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВИБУТТЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТА ЇХ ОЦІНКА ПРИ ЦЬОМУ

Матеріальною основою будь-якого виробництва виступають засоби виробництва, що складаються із засобів праці та предметів праці, які одночасно беруть участь в процесі виробництва. В силу відмінностей в характері процесу виробництва і способі передачі вартості на створюваний продукт, засоби праці набувають форму основних засобів, а предмети праці – оборотних активів.

Специфічною особливістю виробничих запасів, які входять в склад оборотних активів, є те, що вони в процесі виробництва повністю споживаються і переносять свою ціну на готовий продукт. Виробнича діяльність підприємства обумовлена, перш за все, використанням значної кількості виробничих запасів, тому виникає необхідність чіткого розмежування запасів, необхідних для основної діяльності підприємства і для обслуговування виробничого процесу.

При відпуску запасів у виробництво, з виробництва, продаж та іншому вибутті оцінка їх здійснюється за одним з таких методів вибуття (табл. 1).